

Octave Mirbeau, Ο άνθρωπος των επιστολών

Στο τέλος του 19ου αιώνα, πολλοί Γάλλοι συγγραφείς προσελκύστηκαν στον αναρχισμό. Μερικοί από αυτούς συναρπάστηκαν από τις βομβιστικές επιθέσεις του Ravachol και του Emile Henry και θέλησαν να γράψουν ένα βιβλίο που θα ήταν μια λογοτεχνική βόμβα, που θα καταστρέφει τα θεμέλια της θρησκείας, της οικογένειας και του έθνους-κράτους. Για παράδειγμα, οι Συμβολιστές ύμνησαν τον «ελεύθερο στίχο» ως «αναρχικό στίχο». Πολλοί από αυτούς, αφού απέκτησαν φήμη, εγκατέλειψαν κάθε έννοια αναρχισμού.

Κάποιος που δεν το έκανε αυτό ήταν ο Octave Mirbeau. Γι' αυτόν, ο αναρχισμός δεν ήταν μόδα ή μέρος μιας χαραμισμένης νιότης. Ανακάλυψε, βέβαια, τις ιδέες των Proudhon και Kropotkin αρκετά αργά στη ζωή του, αφού έγραφε για βοναπαρτιστικές και αντισημιτικές εφημερίδες. Από το 1883 άρχισε να αλλάζει τόνο, και εξέδωσε το «Les Grimaces» («Μορφασμούς», ή «Γκριμάτσες»), ένα καυστικό σατυρικό περιοδικό. Από το 1885, άρχισε να υιοθετεί όλο και πιο ανοιχτά αναρχικές θέσεις.

Υποστήριξε το έργο του αναρχικού κομμουνιστή Jean Grave. Ήταν ένας από τους καλύτερους κονδυλοφόρους υπερασπιστές του, στη δίκη του Grave που ακολούθησε το έργο του «Θνήσκουσα Κοινωνία και Αναρχία».

Έδωσε οικονομική ενίσχυση στους αναρχικούς σε δύσκολες ώρες. Χρησιμοποίησε το γεγονός ότι ήταν ήδη φτασμένος συγγραφέας για να διαδώσει τις ιδέες του αναρχισμού.

Έγραψε το έργο «Η απεργία των ψηφοφόρων» στην καθημερινή «Le Figaro», όπου κάλεσε σε αποχή από τις εκλογές.

Εξήγησε τις ενέργειες του Ravachol, αναδεικνύοντας τους κοινωνικούς λόγους που τον οδήγησαν σ' αυτές, υπογραμμίζοντας ταυτόχρονα τους πολιτικούς περιορισμούς τους. Συγχρόνως, βοήθησε μαχόμενους συγγραφείς και εργαζόμενους όπως οι Marguerite Audoux, Neel Doff και Charles Vildrac.

Κατά τη διάρκεια της υπόθεσης Dreyfus ήταν εξαιρετικά ενεργός, οργανώνοντας πολλές συνελεύσεις στο Παρίσι και σ' ολόκληρη τη Γαλλία, μην υποχωρώντας ποτέ κάτω από τις απειλές όσων ήσαν εναντίον του Dreyfus. Σε αυτές τις ενέργειες εξιλέωσε, βέβαια, την προηγούμενη ζωή του όταν έγραφε για αντισημιτικές εφημερίδες.

Για τον Mirbeau, ο αναρχισμός δεν σήμαινε μόνο την επαναστατικοποίηση της λογοτεχνίας, αλλά το να δίνει κανείς τον εαυτό του, το χρόνο και τα χρήματά του γι' αυτόν. Ήταν ο κύριος οικονομικός υποστηρικτής της αναρχικής εφημερίδας «Les Temps Nouveaux» («Οι Νέοι Καιροί»).

Τα έργα του ήταν η αντανάκλαση της αναρχικής του στράτευσης. Πολλά από τα έργα του περιγράφουν τη στερημένη ζωή, τις γελοιότητες της γραφειοκρατίας και τη διαφθορά της εξουσίας. Τα έργα του «L' Abbe Jules» και «Sebastien Roch» ήταν δύο εξαιρετικά αντικληρικά μυθιστορήματα. Το «Ημερολόγιο μιας Καμαριέρας» δεν είναι μόνο η ιστορία της διαφθοράς των ανώτερων τάξεων, αλλά και της ανόδου στην εξουσία ενός αντισημίτη. Ο Luis Bunuel, ο Ισπανός κινηματογραφιστής, κατανοώντας το, στην ταινία του που εμπνεύστηκε από το μυθιστόρημα αυτό του Mirbeau, δείχνει πώς η άνοδος του φασισμού συνδέεται με τις ιδέες και τις αξίες της κυρίαρχης τάξης.

Το πιο περιβόητο μυθιστόρημα του Mirbeau «Ο Κήπος των Βασανιστηρίων» εκλαμβάνεται συχνά ως τίποτα περισσότερο από ένα παρακμιακό μυθιστόρημα σαδο-μαζοχισμού. Στην πραγματικότητα, όμως, αυτό παραβλέπει το πολιτικό του μήνυμα. Η αφιέρωσή του «στους ιερείς, στρατιώτες, δικαστές, εκπαιδευτές, καθοδηγητές και κυβερνήτες, αφιερώνω αυτές τις σελίδες της δολοφονίας και του αίματος» είναι ενδεικτική. Γιατί ορισμένα εγκλήματα είναι παράνομα και άλλα όχι; Ο Mirbeau παραθέτει τη βιομηχανία, το αποικιακό εμπόριο, τον πόλεμο, το κυνήγι και τον αντισημιτισμό ως νομικές μορφές δολοφονίας.

Ο Mirbeau αντιμετωπίζει συχνά την εξουσία στα βιβλία του. Όχι μόνο πώς αυτή ασκείται πάνω στο άτομο, αλλά και στο πώς εσωτερικοποιείται και πώς τη χρησιμοποιούν εκείνοι που μας κυβερνούν. Ήταν ένας φλογερός συγγραφέας, ένας από εκείνα τα σπάνια άτομα τα ικανά να συμφιλιάσουν τις κοινωνικές υποχρεώσεις με μια ολική ελευθερία δημιουργίας.

*** Δημοσιεύτηκε στο τεύχος 64 του περιοδικού «Organise» της βρετανικής Αναρχικής Ομοσπονδίας (Anarchist Federation). Μετάφραση «Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης», Μελβούρνη, 14 Ιούλη 2005. Δημοσιεύεται και στο <http://ngnm.vrahokipos.net>**